

Краєзнавство. №01 — Вивчення села

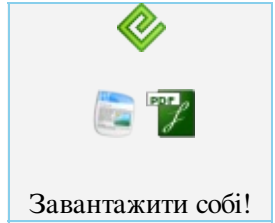

1927

Exported from Wikisource on 07/23/17

Вивчення села.

Краєзнавча робота цінна тим, що вона привчає уважно приглядатися до оточення й розуміти те життя природне й людське, що йде навколо. Бачити й розуміти це життя потрібно кожному для того, щоб знайти, куди прикласти свої сили, знайти собі певне місце в ньому, знати, як його перебудувати на краще.

Велика частина наших краєзнавців живе по селах і з 'являється учасниками перш за все життя свого села. Цілком зрозуміло, що і перша увага мусить бути звернута на те село, в якому живеш. Його треба пізнати, вивчити і тоді легше буде поширювати свої знання що до життя цілої Спільки наших республік і всього світу.

Як же починати вивчення села? Село це є складна суспільна організація, що зростала на протязі довгого часу, що тісно звязана з тою природою, яка навколо нього, з особливостями тих людей, що населяють його. До того ж, село відіграє зараз велику ролю в житті радянських республік, як могутній політично-економічний чинник, що у великій мірі обумовлює розвиток і міста і промисловости і всього народного господарства Союзу.

Тому вивчати його не так легко, треба з'уміти це зробити, щоби наслідки цього вивчення мали цінність і для того, хто його провадить, і для того, хто спробує використати їх для цілей державного будівництва або для наукової обробки.

Початком роботи повинен бути загальний опис села на підставі простих спостережень. Цей попередній опис дасть змогу перевірити краєзнавцеві свої сили, виявити ті методи або способи, якими він буде вивчати село або окремі галузі його життя, нарешті він виявить і ті характерні особливості села, на яких слід буде зупинитися надалі при глибшому дослідженні.

Матеріал, який буде зібраний для опису села, варто обробити у листовній формі, а також подати у вигляді доповіді на зборах краєзнавчого гуртка, членів сельбуду та инш., або де-що з нього дати до стінної газети. Це викличе інтерес до краєзнавчої роботи у людей, що до цього часу були в стороні від неї. Такий спосіб використання матеріалу дасть змогу зробити краєзнавство знаряддям освіти місцевого на селення.

Нижче подається програм опису села, який збудовано з трьох частин: природне оточення, людина й праця. Цей програм є лише зразковий, бо дати сталого програму не можна: села надто різноманітні, щоб описувати їх за одним шаблоном. Дійсність підкаже, що з цього програму доведеться одкинути, а що до нього до дати.

Програм опису села.

I. Природне оточення.

I. Положення села.

Як далеко село міститься від районного та округового центру. Які села є поблизу і на якому віддаленні. Як далеко

від залізниці і від найближчої залізничної станції, від великого шляху.

II. Поверхня околиць села.

Де лежить село: на схилі, на горбі, в долині; чи є поблизу балки, яри, скелі, кучугури та ин.

III. Гідрографія.

Яка річка поблизу, напрямом її течії, які озера, ставки, болота, джерела є поблизу. Як глибоко ґрунтова вода. Чи є колодезі, криниці. Яка на смак вода в них. Звідки населення бере воду, щоб пити, для інших потреб. Чи є на річці поблизу водяний млин. Як ще місцеве населення використовує річку.

IV. Підсоння.

Коли річка замерзає і коли скресає. Як довго лежить сніг. Чи розливається річка весною, як часто і яка від того шкода буває населенню. В якому місяці буває найбільше дощів. Які вітри, коли і звідки віють. Що ведуть вони за собою.

V. Корисні копалини.

Які корисні копалини є в околицях села: граніт, вапняки, крейда, пісковики, глини, гіпс та ин. Де вони лежать: на поверхні, чи в глибині. Чи розробляються вони заводським способом; як використовує їх місцеве населення.

VI. Ґрунти.

Які ґрунти в околицях села; чи багато є пісків та інших непридатних земель, яких саме.

VII. Рослинний світ.

Чи багате село на рослинність: чи є в самому селі садки, ряди де рев по вулицях і ин. Чим саме обсажено вулиці. Які околиці села: лани, садки, городи, левади, луки, ліси, гайки, ділянки цілинного степу або незайманого лісу. Чи є дуже старі дерева. Що про них оповідає населення. Як населення використовує ліси. Які медичні (лікарські) рослини збирає місцеве населення. Які рослини вживає для фарб або інших цілей. Які бур'яни особливо шкодять культурним рослинам і як з ними ведеться боротьба. Яка рослинність була в околицях в старовину. Коли і які трапились зміни в ній.

VIII. Тваринний світ.

Які тварини зустрічаються в околицях села: звірі, птахи, змії та йн. На яких звірів і птахів полюють. Які з них зустрічаються дуже рідко. Які звірі і птахи були раніше і вже перевелися. Яка риба водиться у річці та в озерах; яку ловлять. Чи є раки; коли вони зникли, то як давно. Які звірі, птахи і комахи найбільше шкодять господарству і яку саме шкоду вони роблять. Як з ними ведеться боротьба.

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](#)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](#)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](#)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Arxivist

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
  2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
  3. [↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
  4. [↑ http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)

